A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2024. november 7.*

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 2004/80/EK irányelv – A 12. cikk (2) bekezdése – A szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak kárenyhítésére vonatkozó nemzeti rendszerek – Emberölés bűncselekménye – Az elhunyt személy közeli családtagjainak nyújtott kárenyhítés – Az »áldozat« fogalma – Az öröklés sorrendje szerinti többlépcsős kárenyhítési rendszer – Gyermekek és túlélő házastárs esetében kárenyhítésnek az elhunyt személy többi családtagja részére történő megfizetését kizáró nemzeti szabályozás – Az elhunyt személy szülei és testvérei – »Igazságos és megfelelő« kárenyhítés”

A C-126/23. sz. [Burdene][1] ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale Ordinario di Venezia (velencei bíróság, Olaszország) a Bírósághoz 2023. március 2-án érkezett, 2023. február 15-i határozatával terjesztett elő az

UD,

QO,

VU,

LO,

CA

és

a **Presidenza del Consiglio dei Ministri**,

a **Ministero dell’Interno**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: I. Jarukaitis, a negyedik tanács elnöke, az ötödik tanács elnökeként eljárva, D. Gratsias és E. Regan (előadó) bírák,

* Az eljárás nyelve: olasz.

[1] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: C. Di Bella tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. február 21-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– QO és UD képviseletében G. Sicchiero avvocato,

– LO és VU képviseletében M. G. Bergamo, F. Sicchiero és G. Sicchiero avvocati,

– CA képviseletében E. Pertile és G. Sicchiero avvocati,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: E. De Bonis, S. Fiorentino és G. Palatiello avvocati dello Stato,

– az Európai Bizottság képviseletében E. Montaguti és S. Noë, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. május 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/80/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 261., 15. o.) 12. cikke (2) bekezdésének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 20. és 21. cikkének, 33. cikke (1) bekezdésének és 47. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet egyrészt egy emberölés áldozatának szülei, lánytestvére, illetve gyermekei, másrészt a Presidenza del Consiglio dei Ministri (a minisztertanács elnöksége, Olaszország), továbbá a Ministero dell'Interno (belügyminisztérium, Olaszország) között az emberölés elkövetőjének fizetésképtelensége miatt a bűncselekmény folytán általuk elszenvedett károknak az olasz állam általi enyhítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2001/220/IB kerethatározat

3 A büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározat (HL 2001. L 82., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 72. o., a továbbiakban: kerethatározat) „Fogalommeghatározások” címet viselő 1. cikke szerint:

„E kerethatározat alkalmazásában:

a) a »sértett« természetes személy, aki olyan károsodást szenvedett, ideértve testi vagy szellemi épségének sérelmét, érzelmi szenvedését vagy gazdasági veszteségét is, amelynek közvetlen oka olyan cselekmény vagy mulasztás, amely valamely tagállam büntetőjogi szabályainak megsértésével valósult meg;

[…]”

A 2004/80 irányelv

4 A 2004/80 irányelv (5) és (10) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„(5) 2001. március 15-én a Tanács elfogadta a büntetőeljárásban a […] 2001/220/IB kerethatározatot. E határozat az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe alapján lehetővé teszi a bűncselekmények sértettjei számára, hogy azok a büntetőeljárás során kártérítést követeljenek az elkövetőtől.

[…]

(10) A bűncselekmények áldozatai gyakran nem kaphatnak kártérítést az elkövetőtől, mivel az elkövető esetleg nem rendelkezik a kártérítést elrendelő bírósági határozat teljesítéséhez szükséges eszközökkel, vagy mert az elkövető nem ismert, illetve nem vonható felelősségre.”

5 Ezen irányelv „Nemzeti kárenyhítési rendszerek” című II. fejezete tartalmazza a 12. cikket, amely a következőket írja elő:

„(1) A határokon átnyúló tényállások esetén a kárenyhítéshez való hozzájutás ezen irányelv által megfogalmazott szabályai a tagállamok területén szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítéssel kapcsolatos tagállami szabályozásokon alapulnak.

(2) Valamennyi tagállam gondoskodik arról, hogy a területükön szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítés tekintetében nemzeti jogszabályaik előírják egy olyan rendszer meglétét, amely igazságos és megfelelő kárenyhítést biztosít az áldozatok számára.”

6 Az említett irányelv „Végrehajtási rendelkezések” című III. fejezetében az irányelv „Kedvezőbb rendelkezések” című 17. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben az alábbi rendelkezések összeegyeztethetők ezen irányelvvel, úgy ezen irányelv nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy azok:

a) kedvezőbb rendelkezéseket fogadjanak el, illetve tartsanak fenn a bűncselekmények áldozatai, valamint a bűncselekmények által érintett más személyek érdekében;

b) a tagállamok által e célból adott esetben megállapított feltételekre is figyelemmel, rendelkezéseket fogadjanak el, illetve tartsanak fenn a saját területükön kívül elkövetett bűncselekmények áldozatainak, valamint az ilyen bűncselekmények által érintett más személyek kárenyhítése céljából.”

A 2012/29/EU irányelv

7 A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 315., 57. o.) 2. cikke előírja:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában:

a) »áldozat«:
   i. olyan természetes személy, aki közvetlenül bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett – ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt;
   ii. a közvetlenül bűncselekmény következtében életét vesztett személy családtagjai, akik e személy elhalálozása folytán sérelmet szenvedtek;

b) »családtagok«: a házastárs, az áldozattal közös háztartásban, szilárd és tartós alapon, elkötelezett, bensőséges kapcsolatban élő személy, az egyenes ági hozzátartozók, a testvérek, valamint az áldozat által eltartott személyek;

[…]

(2) A tagállamok eljárásokat alakíthatnak ki abból a célból, hogy:

a) az egyes esetek sajátos körülményeinek figyelembevétele mellett korlátozzák azoknak a családtagoknak a számát, akik élhetnek az ezen irányelvben meghatározott jogokkal; továbbá hogy

b) az (1) bekezdés a) pontjának ii. alpontja tekintetében meghatározzák, hogy mely családtagoknak van elsőbbsége az ezen irányelvben meghatározott jogok gyakorlása tekintetében.”

Az olasz jog

8 A 2017. november 20-i 167. sz. törvény 6. cikkével és a 2018. december 30-i 145. sz. törvény 1. cikkének 593–596. bekezdésével módosított 2016. július 7-i Legge n. 122 Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea – Legge europea 2015–2016 (Olaszországnak az európai unióbeli tagságából eredő kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos intézkedésekről szóló, 122. sz. törvény – 2015–2016. évi európai törvény; a GURI 2016. július 8-i 158. száma; 1. o.; a továbbiakban: 122/2016. sz. törvény) 11. cikke ekként rendelkezik:

„1. A más jogszabályi rendelkezések által bizonyos bűncselekmények áldozatai számára biztosított kedvezőbb ellátások sérelme nélkül az állam kárenyhítést köteles fizetni a személy elleni erőszakkal szándékosan elkövetett bűncselekmény, mindenesetre pedig a codice penale (büntető törvénykönyv) 603 bis. cikkében meghatározott bűncselekmény – kivéve a büntető törvénykönyv 581. cikkében és az 583. cikkében előírt súlyosító körülmények fennállása hiányában az 582. cikkében meghatározott bűncselekmények – áldozatának.

2. Az emberölési, szexuális erőszakkal vagy súlyos testi sértéssel járó bűncselekmények esetében a kárenyhítést a büntető törvénykönyv 583. cikke második bekezdésének megfelelően az áldozat vagy a 2 bis. bekezdésben megjelölt jogosultak részére a 3. bekezdésben említett rendeletben meghatározott mértékben kell kifizetni. Az első mondatban említett bűncselekményektől eltérő bűncselekmények esetében a kárenyhítés megfizetése az orvosi és ápolási költségek fedezését szolgálja.

2 bis. Amennyiben a bűncselekmény következtében az áldozat meghal, a kárenyhítést a túlélő házastárs és a gyermekek részére kell megfizetni; házastárs és gyermekek hiányában a kárenyhítés a szülőket, szülők hiányában pedig az áldozattal a bűncselekmény elkövetésének időpontjában egy háztartásban élő testvéreket illeti meg. […]

2 ter. Több jogosult a kárenyhítésre a codice civile (polgári törvénykönyv) második könyvének II. címében foglalt rendelkezésekben előírt arányban jogosult.

3. A Ministro dell'interno (belügyminiszter, Olaszország) és a Ministro della giustizia (igazságügyi miniszter, Olaszország) a Ministro dell'economia e delle finanze (gazdasági és pénzügyminiszter, Olaszország) egyetértésével, e törvény hatálybalépésétől számított hat hónapon belül meghozandó rendeletében – mindenesetre a 14. cikkben megjelölt [Fondo di rotazione per la solidarietà alle vittime dei reati di tipo mafioso, delle richieste estorsive, dell'usura e dei reati intenzionali violenti (maffiatípusú cselekmények, zsarolás, uzsora és szándékos erőszakos bűncselekmények áldozataival szembeni szolidaritásért felelős operatív alap, Olaszország)] keretében rendelkezésre álló források korlátai között – úgy határozza meg a kárenyhítés összegét, hogy az a szexuális erőszak és emberölés bűncselekménye áldozatai, az akár elvált vagy különélő házastárs vagy a jelenleg vagy korábban a sértett személyhez érzelmileg kötődő személy által elkövetett emberölés esetén pedig az áldozat gyermekei részére nagyobb mértékű megtérítést biztosítson."

9 A 122/2016. sz. törvény 11. cikke (3) bekezdésének végrehajtása keretében elfogadott 2019. november 22-i decreto ministeriale – Determinazione degli importi dell'indennizzo alle vittime dei reati intenzionali violenti (a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak

járó kárenyhítés összegének megállapításáról szóló miniszteri rendelet; a GURI 2020. január 23-i 18. száma, 9. o.), a továbbiakban: miniszteri végrehajtási rendelet) 11. cikkének (3) bekezdése az alábbiakat írja elő:

„az akár elvált vagy különélő házastárs vagy a jelenleg vagy korábban a sértett személyhez érzelmileg kötődő személy által elkövetett emberölés esetén: 60 000 euróban rögzített összeg kizárólag az áldozat gyermekei részére”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 2018. szeptember 18-i ítéletével a Tribunale di Padova (padovai bíróság, Olaszország) 30 év szabadságvesztés-büntetésre ítélte az Olaszországban, a volt élettársa terhére elkövetett emberölés elkövetőjét, és elrendelte, hogy fizessen ideiglenes kárenyhítést az áldozat az eljárásban magánfélként részt vevő családtagjainak. Így 400 000 eurót ítéltek meg az áldozat mindkét gyermekének, 120 000 eurót az apjának, anyjának és lánytestvérének, valamint 30 000 eurót a különélő, de el nem vált házastársának.

11 A nemzeti szabályozásnak megfelelően, mivel az emberölés elkövetője nem rendelkezett sem vagyonnal, sem jövedelemmel, és költségmentességben részesült, az olasz állam minden gyermeknek csak 20 000 euró kárenyhítést fizetett, míg a különélő házastárs 16 666,66 euró kárenyhítést kapott.

12 2022. február 1-jén az alapeljárás felperesei, azaz az áldozat szülei, nővére és gyermekei, mivel úgy vélték, hogy a 122/2016. sz. törvény a 2004/80 irányelvet megsértve jelentős korlátozásokat vezetett be a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak fizetendő kárenyhítést illetően, a Tribunale Ordinario di Veneziához (velencei bíróság, Olaszország), a kérdést előterjesztő bírósághoz fordultak.

13 Kérelmeik, azt követően, hogy jogellenessége miatt kizárták a miniszteri végrehajtási rendelet alkalmazását, arra irányulnak, hogy az emberölés áldozatával fennálló hozzátartozói kapcsolatuk mértéke miatt nekik kárenyhítésként fizetendő összegeket az ezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő” módon határozzák meg, figyelembe véve – az áldozat gyermekei tekintetében a már kifizetett összeget levonva – az ezen emberölést elkövető személyt elmarasztaló ítéletben megállapított kár mértékét, még akkor is, ha a Szolidaritási Alap nem rendelkezik a szükséges pénzügyi forrásokkal. Másodlagosan e felperesek azt kérik, hogy a minisztertanács elnökségét, amely az olasz államot képviseli, ugyanezen összegek megfizetésére kötelezzék a 2004/80 irányelv, különösen annak 12. cikke helytelen végrehajtása miatt elszenvedett kár megtérítése címén.

14 Az alapeljárás felperesei először is azzal érvelnek, hogy a 122/2016. sz. törvény 11. cikkének 2 bis. bekezdésében megállapított korlátozás, amely a kárenyhítésnek az áldozat szülei számára történő elismerését kizárólag túlélő házastárs és gyermekek hiányában írja elő, a testvérek esetében pedig kizárólag a fent említett kategóriákba tartozó személyek hiányában, sérti a 2004/80 irányelv 12. cikkében előírt kárenyhítési kötelezettséget, mivel a jelen ügyben önkényesen, továbbá igazságos és megfelelő kritériumokra való hivatkozás nélkül jelöli ki azon károsultak közül, akiknek a kárenyhítéshez való joga elvontan elismerést nyer, azokat, akik részére konkrétan kárenyhítést kell fizetni. Ezenkívül a jelen ügyben az emberölés áldozata házastársának is nyújtottak kárenyhítést, akitől az áldozat 2006 óta, vagyis közel tizenegy évvel a halála előtti időpont óta külön élt. A kárenyhítéshez való jogot tehát akkor is elismerik, ha az érzelmi kapcsolat nyilvánvalóan oly mértékben meggyengült, hogy szinte nem is létezett.

15 Másodszor, az alapeljárás felperesei azt állítják, hogy az emberölés áldozata gyermekeinek a miniszteri végrehajtási rendelet alapján nyújtott 20 000 euró összeg, amely a bírósági határozattal megítélt ideiglenes összeg 5%-ának felel meg, nem tűnik összeegyeztethetőnek a Bíróság által a 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet (C-129/19, EU:C:2020:566) 69. pontjában megállapítottakkal, amely szerint a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozataira kiterjedő nemzeti kárenyhítési rendszer alapján a szexuális erőszak áldozatai számára nyújtott átalány-kárenyhítés csak akkor minősíthető a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő” kárenyhítésnek, ha megfelelő hozzájárulást jelent az elszenvedett vagyoni és nem vagyoni kár megtérítéséhez.

16 Harmadszor, a felperesek úgy vélik, hogy a nemzeti szabályozás azért is jogellenes, mert a kárenyhítés folyósítását ahhoz a feltételhez köti, hogy az állam a kárenyhítés nyújtására már elkülönített forrásokat, ami ellentétes a 2004/80 irányelv (10) preambulumbekezdésével.

17 Az alperes olasz hatóságok hangsúlyozzák, hogy a gyermekek helyzetére vonatkozóan a kárenyhítés összegének meghatározása a hatályos rendelkezések szigorú tiszteletben tartásával történt, figyelembe véve a túlélő házastárs megélhetését biztosító eszközöket. E hatóságok arra is emlékeztetnek, hogy a Bíróság, miután a 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet (C-129/19, EU:C:2020:566) 58. pontjában rámutatott, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében említett kárenyhítés összegének meghatározását illetően, ezen ítélet 65. és 69. pontjában úgy ítélte meg, hogy e rendelkezéssel nem ellentétes az áldozatoknak nyújtott átalány-kárenyhítés, amely rendelkezés csupán azt követeli meg, hogy e kárenyhítés „igazságos és megfelelő” legyen, ami azt jelenti, hogy a kárenyhítés megfelelő hozzájárulást jelent az áldozat által elszenvedett vagyoni és nem vagyoni kár megtérítéséhez.

18 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az előtte benyújtott, a 2004/80 irányelv nem megfelelő átültetésére alapított kártérítési kérelem megalapozottságának értékeléséhez előzetesen el kell dönteni, hogy a 122/2016. sz. törvény 11. cikkének 2 bis., 2 ter. és 3. bekezdéséből következő nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e az uniós joggal.

19 E bíróság megjegyzi, hogy e nemzeti szabályozás, amely – még ha a jogerős ítélet megállapítja is a károk megtérítéséhez való jogot bizonyos családtagok számára és annak összegét, az emberölés bűncselekménye áldozatának szülei esetében attól teszi függővé a kárenyhítés kifizetését, hogy az áldozatnak ne legyen túlélő házastársa és gyermeke, míg az áldozatnak a bűncselekmény elkövetésének időpontjában vele egy háztartásban élő és általa eltartott testvérei esetében attól, hogy ne legyen túlélő apja és anyja – figyelmen kívül hagyja az áldozat erőszakos elvesztéséből eredő szenvedés nem vagyoni vetületét.

20 Egyébiránt a túlélő házastárssal és a gyermekekkel kapcsolatban az említett bíróság megjegyzi, hogy az elszenvedett kár nagyságát nem veszik figyelembe. Így a jelen ügyben semmilyen jelentőséget nem tulajdonítanak annak a ténynek, hogy a házastárs bizonyos ideje külön élt az áldozattól, mivel a szabály pusztán a kárenyhítés öröklésre vonatkozó rendelkezések alapján történő felosztása, azzal a feltétellel, hogy a Szolidaritási Alap elegendő forrással rendelkezik. A 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítéletet (C-129/19, EU:C:2020:566) figyelmen kívül hagyva tehát nem veszik figyelembe a cselekmény áldozatokra gyakorolt következményeinek súlyosságát. Ezenkívül a gyermekeknek járó kárenyhítést olyan összegben állapították meg, amely nagyrészt megfelel a túlélő házastársnak nyújtott összegnek, és amely semmiképpen nem áll arányban a büntetőeljárás keretében megállapított ideiglenes kárenyhítés összegével, és nem veszi figyelembe a szülői kapcsolat elvesztése tekintetében általánosan

alkalmazott kritériumokat, mint például az áldozat életkorát, a túlélő hozzátartozó életkorát, a rokonság és az együttélés fokát, azzal, hogy a helyzet sajátosságától függően a végleges összeg kiigazítható. A jelen ügyben a gyermekeknek nyújtott összeg tehát nem tekinthető a 2004/80 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének értelmében véve „igazságosnak és megfelelőnek”.

21 E körülmények között a Tribunale Ordinario di Venezia (velencei bíróság, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Tekintettel a [122/2016. sz. törvény] 11. cikkének 2 bis bekezdésében foglalt rendelkezésre, amelynek értelmében a kárenyhítést abban az esetben kell az emberölés áldozatának szülei és lánytestvére részére megfizetni, ha az áldozatnak nincs [túlélő] házastársa és gyermeke, akkor is, ha jogerős ítélet az áldozat szülei és lánytestvére vonatkozásában is számszerűsíti a kárenyhítéshez való jogot, és a tettest a szóban forgó kárenyhítés megfizetésére kötelezi:

megfelel-e a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezésnek, valamint [a Charta] 20. cikkének (egyenlőség), 21. cikkének (a megkülönböztetés tilalma), 33. cikke (1) bekezdésének (a család védelme), 47. cikkének (a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog) és a [Rómában, 1950. november 4-én aláírt] emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény tizenkettedik kiegészítő jegyzőkönyve 1. cikkének (a megkülönböztetés tilalma) – [a 122/2016. sz. törvény] 11. cikkének 2bis bekezdése által – emberölés esetére a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmény áldozata szüleinek és lánytestvérének javára megállapított kárenyhítésnek azzal a feltétellel történő kifizetése, hogy (a szülőknek történő kifizetés esetében) az áldozatnak ne legyen gyermeke és őt [túlélő] házastársa, illetve (a fiú- és lánytestvéreknek történő kifizetés esetében) az áldozatot a szülei ne éljék túl?

2) A kárenyhítés kifizetésének korlátozásához kapcsolódóan:

a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezés végrehajtása során »[az áldozatok számára biztosított] igazságos és megfelelő kárenyhítés[nek]« tekinthető-e [a 122/2016. sz. törvény] 11. cikkének (3) bekezdésében a kárenyhítés kifizetésére vonatkozóan előírt, »[a Szolidaritási Alap] keretében rendelkezésre álló források korlátai között« fordulattal megfogalmazott feltétel, amennyiben az olasz államot egyetlen szabály sem kötelezi kifejezetten a kárenyhítések megfizetését szolgáló – akár statisztikai alapon meghatározott, mindenesetre pedig kifejezetten a jogosultak észszerű időben történő kárenyhítését szolgáló – összegek elkülönítésére?”

A Bíróság hatásköréről és a kérdések elfogadhatóságáról

22 Az olasz kormány kételyeinek ad hangot a Bíróság hatásköre és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatósága tekintetében, mivel az alapeljárás olyan helyzetre vonatkozik, amely nem tartozik a 2004/80 irányelv hatálya alá. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis nem vizsgálta az alapeljárás felpereseinek a 2004/80 irányelv értelmében vett „áldozati” minőségét. Márpedig ezen irányelv összefüggésében az „áldozat” fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az kizárólag a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények által közvetlenül károsult személyt jelöli. Ennélfogva az alapügy tárgyát képező nemzeti szabályozás, amennyiben az „áldozat” fogalmát kiterjeszti az emberölés áldozatának bizonyos közeli hozzátartozóira, a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik.

23 Egyébiránt az olasz kormány és az Európai Bizottság úgy véli, hogy a második kérdés elfogadhatatlan. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat ugyanis nem tartalmaz olyan információt, amely lehetővé tenné annak meghatározását, hogy a Szolidaritási Alap pénzügyi kapacitására vonatkozó, a nemzeti jogban előírt feltétel hatással volt-e az Alap által átalányösszegben meghatározott kártérítési összegek meghatározására. Ezenkívül, noha a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyben az emberölés áldozata gyermekeinek nyújtott kártérítés összege nem elégséges, nem szolgált semmilyen bizonyítékkal ezen értékelés alátámasztására, és nem is kérte a Bíróságtól, hogy e kérdésben foglaljon állást.

24 Ami először is a Bíróságnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására vonatkozó hatáskörét illeti, emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikknek megfelelően a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak értelmezésére.

25 E körülmények között, mivel a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés a 2004/80 irányelv, és különösen annak 12. cikke (2) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik, a Bíróság hatáskörrel rendelkezik e kérdések megválaszolására.

26 Másodszor, ami e kérdések elfogadhatóságát illeti, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a nemzeti bíróság által a saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróság által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolja (2024 április 11-i Sozialministeriumservice ítélet, C-116/23, EU:C:2024:292, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Az első kérdést illetően elegendő megállapítani, hogy az a kérdés, hogy emberölés esetén a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „áldozat” fogalmának magában kell-e foglalnia a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmény folytán elhunyt személy közeli családtagjait, az előterjesztett kérdés érdemi részét, nem pedig elfogadhatóságát érinti.

28 A második kérdést illetően emlékeztetni kell arra, hogy azzal a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely előírja, hogy az e tagállam által a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmény áldozatának nyújtott kárenyhítést az e tagállam által az e célból létrehozott különleges alap számára elkülönített költségvetésből eredő felső határig kell folyósítani ezen áldozatnak.

29 Márpedig meg kell állapítani, hogy sem az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, sem a Bíróság elé terjesztett észrevételekből nem tűnik ki, hogy e felső határ bármilyen hatással lett volna az alapügyben az olasz állam által nyújtott kártérítés összegére. Ezenkívül, noha – amint az a jelen ítélet 20. pontjából kitűnik – a kérdést előterjesztő bíróság e határozatban rámutatott, hogy a jelen ügyben az elhunyt személy gyermekei számára nyújtott kárenyhítés összege álláspontja szerint nem elegendő ahhoz, hogy a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő” kárenyhítésnek minősüljön, amint azt a Bizottság helyesen megjegyezte, e

tekintetben semmilyen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést nem terjesztett a Bíróság elé. Ráadásul e bíróság nem szolgáltatott olyan, a nemzeti jogra vonatkozó információt sem, amely lehetővé tenné az abban előírt különleges alap működési módjainak jobb megértését.

30 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a második kérdés hipotetikus, és ekként elfogadhatatlan.

31 Ennélfogva kizárólag az első kérdésre kell válaszolni.

Az első kérdésről

32 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények tekintetében olyan kárenyhítési rendszert ír elő, amely emberölés esetén az elhunyt személy szüleinek kárenyhítéshez való jogát ahhoz a feltételhez köti, hogy e személynek ne legyen gyermeke és túlélő házastársa, a testvérek kárenyhítéshez való jogát pedig ahhoz, hogy az említett szülők már ne éljenek.

33 Emlékeztetni kell arra, hogy a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében „[v]alamennyi tagállam gondoskodik arról, hogy a területükön szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítés tekintetében nemzeti jogszabályaik előírják egy olyan rendszer meglétét, amely igazságos és megfelelő kárenyhítést biztosít az áldozatok számára”.

34 Amint az a 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítéletből (C-129/19, EU:C:2020:566, 41–45. és 52. pont) kitűnik, e rendelkezés tehát arra kötelezi az egyes tagállamokat, hogy rendelkezzenek a területükön szándékosan elkövetett valamennyi erőszakos bűncselekmény áldozataira kiterjedő kárenyhítési rendszerről, függetlenül attól, hogy ezen áldozatok határokon átnyúló helyzetben vannak-e, vagy sem, mindezt annak érdekében, hogy a tagállamok ez utóbbi helyzetben eleget tehessenek az ezen irányelvből eredő, a kárenyhítéshez való hozzájutással kapcsolatos kötelezettségeiknek, mivel ezen irányelv 12. cikkének (1) bekezdése értelmében a határokon átnyúló helyzetekben a kárenyhítéshez való hozzájutással kapcsolatos rendelkezések „a tagállamok területén szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítéssel kapcsolatos tagállami szabályozásokon alapulnak”.

35 Az előterjesztett kérdés megválaszolása érdekében mindenekelőtt meg kell határozni, hogy emberölés esetén a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények azon „áldozatainak” köre, akiknek javára a tagállamoknak a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében nemzeti kárenyhítési rendszert kell létrehozniuk, magában foglalja-e az e bűncselekmény miatt elhunyt személyen kívül annak közeli hozzátartozóit is, így például a szüleit, valamint testvéreit, majd igenlő válasz esetén azt, hogy úgy tekinthető-e, hogy a jelen ítélet 32. pontjában említetthez hasonló öröklési sorrend szerinti többlépcsős nemzeti kártérítési rendszer e rendelkezés értelmében „igazságos és megfelelő” kárenyhítést biztosít ezen áldozatok számára.

36 Ami először is az „áldozatnak” a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett fogalmát illeti, mivel sem e rendelkezés, sem ezen irányelv nem tartalmazza e fogalom meghatározását, és az említett rendelkezés egyáltalán nem utal a nemzeti jogokra e fogalom

jelentését illetően, az említett fogalmat, amely a szándékosan elkövetett bűncselekmények áldozataira vonatkozó nemzeti kárenyhítési rendszerek kedvezményezettjeinek meghatározására irányul, az uniós jog önálló fogalmának kell tekinteni, amelyet az Unió területén egységesen kell értelmezni a szóban forgó kifejezés általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentésének megfelelően, figyelembe véve azon szabályozás célkitűzéseit, amelynek e kifejezés részét képezi, valamint azon szövegkörnyezetet, amelyben e kifejezést használják (2023. szeptember 7-i KRI ítélet, C-323/22, EU:C:2023:641, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Először is, ami az „áldozat” kifejezés általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentését illeti, meg kell állapítani, hogy azt úgy lehet érteni, hogy az magában foglalja mind azokat a személyeket, akik maguk szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekményeknek voltak kitéve közvetlen áldozatként, mind pedig annak közeli családtagjait, amennyiben közvetett áldozatokként viselik e bűncselekmény következményeit.

38 Másodszor, ami a 2004/80 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének célkitűzéseit illeti, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés az igazságos és megfelelő kárenyhítéshez való jog uniós polgárok számára történő biztosítására irányul, amennyiben azokat sérelem érte valamelyik tagállam területén, ahol a szabad mozgáshoz való joguknak gyakorlása keretében tartózkodtak, azzal, hogy egy olyan kárenyhítési rendszer létrehozását írja elő a tagállamok számára, mely valamennyi, a területükön szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekménynek az áldozataira kiterjed (lásd ebben az értelemben: 2016. október 11-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-601/14, EU:C:2016:759, 45. pont).

39 Noha a bűncselekmény szándékos és erőszakos mivoltának meghatározását illetően a tagállamok főszabály szerint hatáskörrel rendelkeznek e fogalom nemzeti jogukban fennálló hatályának szabályozására, e hatáskör azonban nem jogosítja a tagállamokat arra, hogy az áldozatok kárenyhítésére szolgáló rendszert a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények közül néhányra korlátozzák, mert az megfosztaná a hatékony érvényesüléstől a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését (lásd ebben az értelemben: 2016. október 11-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-601/14, EU:C:2016:759, 46. pont).

40 Márpedig meg kell állapítani, hogy ha a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „áldozat” fogalmát úgy kellene értelmezni – amint azt az olasz kormány állítja –, hogy az kizárólag a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények közvetlen áldozatait vonja e rendelkezés személyi hatálya alá, az ilyen bűncselekmények körébe tartozó bűncselekmények, amelyek az annak kitett személy halálához vezettek, nem tartoznának az említett rendelkezés tárgyi hatálya alá, megsértve annak célját.

41 A 2004/80 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének az olasz kormány által javasolt értelmezése szerint ugyanis emberölés esetén az érintett tagállam nem lenne köteles semmilyen kárenyhítést fizetni az e rendelkezés által számára előírt nemzeti kárenyhítési rendszer alapján, mivel ilyen esetben a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények egyetlen „áldozata” elhalálozik, így főszabály szerint semmilyen más személy, mint például a túlélő házastárs vagy a gyermekek, nem részesülhetne ugyanilyen minőségben kárenyhítésben.

42 Az ilyen értelmezés azt eredményezné, hogy a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése meg lenne fosztva hatékony érvényesülésének lényegétől, mivel kizárólag arra az esetre írná elő a tagállamok számára a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekményekre vonatkozó nemzeti kárenyhítési rendszer létrehozását, ha az e bűncselekménynek kitett személy túléli a sérüléseit, arra az esetre nem, ha e személy e bűncselekmény folytán meghal.

43 E tekintetben egyébiránt meg kell jegyezni, hogy a bűncselekmények áldozatainak járó kártérítésről szóló tanácsi irányelv Bizottság által 2003-ban előterjesztett tervezetének (COM(2002) 562 final) (HL 2003. C 45. E, 69. o.) célja nemcsak a kárenyhítéshez való hozzáférés megkönnyítése volt olyan helyzetekben, amikor a bűncselekményt az áldozat lakóhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban követték el, hanem a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítésére vonatkozó minimumszabályok megállapítása is, az irányelvnek az e minimumszabályokat megállapító részében szereplő 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjában kifejezetten előírta a tagállamok azon kötelezettségét, hogy kárenyhítésben részesítsék a sérülései következtében elhunyt áldozatok „közeli hozzátartozóit” és „eltartottjait”.

44 Bár kétségtelen, hogy ilyen pontosítás nem szerepel a 2004/80 irányelvben, ezen irányelv előkészítő munkálataiból, különösen a Tanács elnöksége által 2004. március 26-án előterjesztett kompromisszumos javaslatból (7752/04 dokumentum) kitűnik, hogy ennek kizárólag az az oka, hogy az uniós jogalkotó nem követte az e második célkitűzésre vonatkozó javaslatot, amely a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítésére vonatkozó minimumszabályok megállapítására irányul. E körülmény tehát egyáltalán nem jelenti azt, hogy az uniós jogalkotó ezen irányelv személyi hatálya alól teljesen ki akarta volna zárni a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények körébe tartozó cselekmény miatt elhunyt személy közeli családtagjait, és ezáltal meg kívánta volna fosztani őket a minden olyan személyt megillető védelemtől, akiket egyébként egy ilyen cselekmény érint.

45 Harmadszor, ezt az értelmezést az a szövegkörnyezet is megerősíti, amelynek a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése a részét képezi.

46 Meg kell ugyanis állapítani, hogy a 2012/29 irányelv, amely többek között a bűncselekmények áldozatainak védelmére vonatkozik, 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában úgy határozza meg az „áldozat” fogalmát, hogy az magában foglalja azon személyeken túl, akik közvetlenül bűncselekmény következtében szenvedtek sérelmet, a közvetlenül bűncselekmény következtében életét vesztett személy családtagjait, akik e személy elhalálozása folytán sérelmet szenvedtek; a „családtagok” fogalma alatt pedig e 2. cikk (1) bekezdése b) pontjának megfelelően a házastársat, az áldozattal közös háztartásban, szilárd és tartós alapon, elkötelezett, bensőséges kapcsolatban élő személyt, az egyenes ági hozzátartozókat, a testvéreket, valamint az áldozat által eltartott személyeket kell érteni.

47 A 2012/29 irányelv előkészítő munkálatai szerint, amint azok a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi javaslat indokolásában (COM(2011) 275 final, 7. o.] szerepelnek, az „áldozat” fogalmának e meghatározását az a megfontolás igazolja, hogy az elkövetett bűncselekmény következtében a családtagokat is sérelem éri, és az áldozat halála esetén őket gyakran az áldozat képviselőinek kell tekinteni.

48 Márpedig meg kell állapítani, hogy az „áldozat” 2012/29 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő fogalommeghatározása rávilágít ugyanezen fogalomnak a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében szereplő tartalmára. Ugyanis, amint azt a Bizottság az előző pontban hivatkozott indokolás 3. oldalán hangsúlyozta, a 2012/29 irányelv „a bűncselekmények valamennyi áldozata szükségleteinek kielégítését lehetővé tévő horizontális keret” meghatározására irányul. Mivel a 2004/80 irányelv és a 2012/29 irányelv a bűncselekmények áldozatainak védelmére vonatkozik, ezen irányelvek – amint az a 2004/80 irányelv (5) preambulumbekezdéséből kitűnik – egymást átfedő hatállyal rendelkeznek.

49 A tárgyaláson az olasz kormány ugyanakkor arra hivatkozott, hogy ez az (5) preambulumbekezdés nem a 2012/29 irányelvre utal, amelyet a 2004/80 irányelvet követően fogadtak el, hanem a 2001/220 kerethatározatra, amely, bár később felváltotta a 2012/29 irányelv, a 2004/80 irányelv elfogadásának idején hatályos jogi aktus volt. Márpedig e kerethatározat 1. cikkének a) pontja úgy határozza meg a „sértett” fogalmát, mint amely kizárólag a bűncselekmény közvetlen sértettjeire vonatkozik. Mivel a 2012/29 irányelvet az EUMSZ 82. cikk (2) bekezdése alapján, minősített többséggel, rendes jogalkotási eljárás keretében fogadták el, az nem járhat azzal a hatással, hogy módosítja a 2004/80 irányelvet, amelyet az EUMSZ 352. cikk alapján az egyhangúság szabálya szerint fogadtak el. A 2004/80 irányelv (5) preambulumbekezdésében szereplő, a 2001/220 kerethatározatra való utalást tehát úgy kell tekinteni, hogy az kizárja az e kerethatározatot érintő későbbi jogalkotási fejlemények figyelembevételét.

50 Márpedig egyrészt meg kell jegyezni, hogy ez az érvelés azon a téves előfeltevésen alapul, amely szerint a „sértett” fogalmának a 2001/220 kerethatározat 1. cikkének a) pontjában szereplő meghatározása már szükségszerűen kizárta a bűncselekmény közvetett áldozatait. Ugyanis, bár kétségtelen, hogy e rendelkezés ahhoz, hogy valamely személyt valamely bűncselekmény „sértettjének” lehessen tekinteni, azt követeli meg, hogy az e személy által elszenvedett kárt közvetlenül ilyen bűncselekmény okozza, egyáltalán nem követeli meg, hogy maga az említett személy közvetlenül szenvedje el ezt a bűncselekményt.

51 Másrészt, amint arra a főtanácsnok indítványának 40. pontjában rámutatott, az említett érvelés, amennyiben az a 2012/29 irányelv jogalapján alapul, nem releváns, mivel – amint az a jelen ítélet 48. pontjában megállapításra került – ezen irányelv célja a bűncselekmények áldozataira alkalmazandó uniós jog általános keretének meghatározása.

52 Ennyiben az „áldozat” 2012/29 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő fogalommeghatározását úgy kell értelmezni, hogy annak egyetlen célja a 2001/220 kerethatározat – amelyre a 2004/80 irányelv utalt – 1. cikkének a) pontjában szereplő meghatározás hatályának tisztázása. E meghatározás tehát nem módosítja az „áldozat” ezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében szereplő fogalmának tartalmát.

53 A jelen ítélet 38–48. pontjából következő értelmezést – az olasz kormány állításával ellentétben – nem kérdőjelezheti meg a 2004/80 irányelv 17. cikke sem, amely szerint a tagállamok kedvezőbb rendelkezéseket fogadhatnak el vagy tarthatnak fenn nemcsak a bűncselekmények „áldozatai”, hanem az e bűncselekmények által érintett „más személyek” tekintetében is. Ez utóbbi kategóriát ugyanis nem lehet úgy értelmezni, hogy az szükségszerűen egybeolvad a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmény folytán elhunyt személy közeli családtagjaival, mivel éppen ők maguk rendelkezhetnek az ezen irányelv hatálya alá tartozó „áldozat” minőséggel.

54 A 2004/80 irányelv 17. cikke, amely ezen irányelv végrehajtási rendelkezésekről szóló III. fejezetében található, így lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozataira vonatkozó nemzeti kárenyhítési rendszerük végrehajtása során kiterjesszék e rendszer kedvezményezettjeinek körét az ezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „áldozatok” körén túlra.

55 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy az „áldozatok” e rendelkezés értelmében vett fogalmát, akik javára a tagállamoknak az említett rendelkezés értelmében nemzeti kárenyhítési rendszert kell létrehozniuk, úgy kell érteni, hogy az magában foglalhatja a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények közvetett áldozatait, például az e bűncselekmény miatt elhunyt személy közeli családtagjait, amennyiben azok közvetve viselik e bűncselekmény következményeit.

56 E körülmények között másodszor meg kell vizsgálni, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely emberölés esetén a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmény miatt elhunyt személy szüleinek kárenyhítéshez való jogát attól teszi függővé, hogy az áldozatnak nincs túlélő házastársa és gyermekei, az áldozat testvéreinek kárenyhítéshez való jogát pedig attól, hogy az említett szülők már nem élnek, úgy tekinthető-e, mint amely a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő” kárenyhítést biztosít ezen áldozatok számára.

57 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy tekintettel egyrészt az e rendelkezés által a tagállamok számára mind a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatai számára nyújtott kárenyhítés „igazságos és megfelelő” jellegét, mind pedig az ilyen kárenyhítés meghatározásának részletes szabályait illetően elismert mérlegelési mozgástérre, másrészt pedig a nemzeti kárenyhítési rendszerek pénzügyi életképessége biztosításának szükségességére, az említett rendelkezésben említett kárenyhítésnek nem kell szükségszerűen megfelelnie azon kártérítésnek, amelyet adott esetben e bűncselekmény áldozata számára a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmény elkövetőjének terhére megállapítanak. Következésképpen e kárenyhítésnek nem kell feltétlenül biztosítania az ezen áldozatot ért vagyoni és nem vagyoni kár teljes megtérítését (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet, C-129/19, EU:C:2020:566, 58–60. pont).

58 Ebben az összefüggésben végső soron a nemzeti bíróság feladata, hogy az érintett kárenyhítési rendszert létrehozó nemzeti rendelkezésekre tekintettel biztosítsa, hogy a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozata számára az e rendszer keretében nyújtott összeg a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő kárenyhítést” képezzen (2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet, C-129/19, EU:C:2020:566, 61. pont).

59 Ugyanakkor valamely tagállam túllép az e rendelkezésben biztosított mérlegelési mozgástéren, ha a nemzeti rendelkezései a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatai számára pusztán jelképes vagy nyilvánvalóan elégtelen kárenyhítést írnak elő az elkövetett bűncselekmény ezen áldozatokra gyakorolt következményeinek súlyosságára tekintettel (2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet, C-129/19, EU:C:2020:566, 63. pont).

60 Ugyanis az ilyen áldozatoknak nyújtott kárenyhítés az őket ért vagyoni és nem vagyoni kár megtérítéséhez való hozzájárulást jelent, és az ilyen hozzájárulás csak akkor tekinthető „igazságosnak és megfelelőnek”, ha megfelelő mértékben ellensúlyozza az őket ért szenvedést (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet, C-129/19, EU:C:2020:566, 64. pont).

61 Következésképpen, noha ez a hozzájárulás származhat a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatai számára átalány-kártérítést – amelynek összege az elszenvedett erőszak jellegétől függően változhat – előíró nemzeti rendszerből, a kárenyhítési táblának kellően részletesnek kell lennie annak elkerülése érdekében, hogy az adott típusú erőszak tekintetében előírt átalány-kárenyhítés a konkrét eset körülményeire tekintettel nyilvánvalóan elégtelennek bizonyuljon (2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet, C-129/19, EU:C:2020:566, 65. és 66. pont).

62 Következésképpen a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozataira kiterjedő nemzeti kárenyhítési rendszer alapján nyújtott átalány-kárenyhítés csak akkor minősíthető a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő” kárenyhítésnek, ha annak meghatározására az elkövetett jogsértés áldozatokra gyakorolt

következményeinek súlyosságát figyelembe véve kerül sor, és e kárenyhítés ezért megfelelő hozzájárulást jelent az elszenvedett vagyoni és nem vagyoni kár megtérítéséhez (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Presidenza del Consiglio dei Ministri ítélet, C-129/19, EU:C:2020:566, 69. pont).

63 E megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy a tagállamok azon mérlegelési mozgástér gyakorlása során, amely a rendelkezésükre áll – a jelen ügyben az Olasz Köztársasághoz hasonlóan –, dönthetnek úgy, hogy a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozataira kiterjedő olyan nemzeti kárenyhítési rendszert hoznak létre, amely az e rendszerben való részesülést az elhunyt személy közeli családtagjaira korlátozza, ugyanakkor e családtagok közül egyeseket, például a túlélő házastársat és a gyermekeket előnyben részesíti e család más tagjaival, például a szülőkkel, valamint a testvérekkel szemben.

64 Az ilyen többlépcsős megközelítés egyébként megfelel a 2012/29 irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten említett megközelítésnek, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az egyes esetek sajátosságainak figyelembevételével olyan eljárásokat vezessenek be, amelyek célja, hogy korlátozzák az ezen irányelvben meghatározott jogokat élvező családtagok számát.

65 Mindazonáltal a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozataira kiterjedő nemzeti kárenyhítési rendszer az öröklés logikáját alkalmazva nem zárhat ki automatikusan bizonyos családtagokat bármilyen kárenyhítésből pusztán azon az alapon, hogy vannak más családtagok is, anélkül hogy figyelembe lehetne venni az ezen öröklési sorrendtől eltérő olyan megfontolásokat, mint például az érintett személy emberölés folytán bekövetkezett halálából következően e családtagokat érintő anyagi következmények, vagy az a tény, hogy az említett családtagokat az elhunyt személy tartotta el, vagy vele egy háztartásban éltek. Az ilyen nemzeti kártérítési rendszer ugyanis a jelen ítélet 60. és 62. pontjában felidézett követelményeket figyelmen kívül hagyva nem veszi figyelembe e személyek szenvedését és a bűncselekmény őket érintő következményeinek súlyosságát, következésképpen nem járul hozzá megfelelő módon a vagyoni és nem vagyoni káruk megtérítéséhez.

66 Közelebbről azt a tényt, hogy bizonyos családtagok főszabály szerint meg vannak fosztva mindennemű kárenyhítéstől, az ilyen követelményekkel összeegyeztethetetlennek kell tekinteni abban az esetben, ha – mint az alapügyben is – a büntetőbíróság e családtagoknak a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekménynek kitett személy halála folytán elszenvedett kárért – végeredményben nem elhanyagolható – kártérítést ítélt meg, de a bűncselekmény elkövetője fizetésképtelensége miatt nem képes saját maga kifizetni e kártérítést.

67 Következésképpen, amint arra a főtanácsnok rámutatott indítványának 47. pontjában, az olyan kárenyhítési rendszer, mint amely az alapügy tárgyát képezi, és amelyből a káruk terjedelmére vonatkozó bármilyen megfontolástól függetlenül kizárnak egyes áldozatokat a kárenyhítésben részesítendő különböző áldozatok közötti, kizárólag az azon családi kapcsolatok jellegén alapuló elvont rangsor miatt, amelyeken a károk fennállására vagy jelentőségére vonatkozó egyszerű vélelmek alapulnak, nem eredményezhet a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „igazságos és megfelelő kárenyhítést”.

68 Következésképpen az előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/80 irányelv 12. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények tekintetében olyan kárenyhítési rendszert ír elő, amely emberölés esetén az elhunyt személy szüleinek

kárenyhítéshez való jogát ahhoz a feltételhez köti, hogy e személynek ne legyen gyermeke és túlélő házastársa, a testvérek kárenyhítéshez való jogát pedig ahhoz, hogy az említett szülők már ne éljenek.

A költségekről

69 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

A bűncselekmények áldozatainak kárenyhítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/80/EK tanácsi irányelv 12. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények tekintetében olyan kárenyhítési rendszert ír elő, amely emberölés esetén az elhunyt személy szüleinek kárenyhítéshez való jogát ahhoz a feltételhez köti, hogy e személynek ne legyen gyermeke és túlélő házastársa, a testvérek kárenyhítéshez való jogát pedig ahhoz, hogy az említett szülők már ne éljenek.

Aláírások